

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת נצבים-וילך

מהדורת דרך החיים
לזכות

מרדכי וטובה ארמן

ולע"נ ברכה שמחה בת מרדכי צבי ע"ה

פרנס השבוע

להנצחות: 072-222-3383

מהדורת דרך החיים

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

חיים שלמה בן דוב בער
אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

058-324-5544	ביתר-A	058-328-5464	עזרת תורה	ירושלים
052-760-2289	ביתר-B	058-328-5464	עזרת תורה	ארזי הבירה
055-678-6824	בני ברק	052-763-2150	על הכהן 15	ביה"נ הר צבי
054-851-9014	ברכפלד	054-841-9231	עיר העתיקה	בית וגן
054-853-0541	גבעת זאב	054-841-7272	צומת בר אילן	גאולה-זכרון משה
052-763-4167	טלזסטון	058-324-8175	בר אילן 4	גבעת שאול
052-447-4126	מודיעין	058-321-9933	קרית משה	גני גאולה
08-974-3086	קרית ספר	058-324-4112	רוממה-המ"ג	הר נוף
	בית שמש	052-764-3488	רחביה	ישיבת מיר
02-995-1203	הקריה	02-586-0088	רמות	נוה יעקב
058-324-0374	רמב"ש א'	058-718-5065	רמת אשכול	סורוצקין
	רמב"ש ב'	050-412-7721	רמת שלמה	שער הספר
052-767-4151	רמב"ש ג'1	ערים אחרות		סורוצקין 31
054-842-7664	רמב"ש ג'2	054-840-2444	אלעד	סנהדריה
				סנהדריה המורחבת

לברורים והנצחות : 072-222-3383

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

נהנים מהחוברות? הפיצם גם לאחרים!

100 עותקים - 50 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 100 ש"ח

פרנס השבוע (כאלפיים חוברות) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס

או בנדרים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT TORASAVIGDOR.ORG/DONATE (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 57

הדפסה - "בית הדפוס" 1155-210-077

תורת אביגדור

פרשת נצבים-וילך

נסיון השפע

הסכנה שבארץ ישראל

בפרשת וילך הקב"ה מזכיר את ישראל מפני סכנה גדולה שמצפה להם בכניסתם לארץ, סכנה שעלולה לגרום לכיליון האומה ר"ל. סכנות רבות עמדו לפניהם בתקופה זו; הכנענים התכוננו להגן על ארצם בכל האמצעים העומדים לפניהם, קרבות רבים וקשים יצטרכו ישראל להילחם לפני שהארץ תהיה שלהם. אבל לא מפני סכנות אלו ה' הזהיר את בניו, אלא מפני משהו אחר.

דוד המלך אומר בסוף פרק ק"ה בתהלים: "נִיֵּיתָן לָהֶם אֲרָצוֹת גִּוִּים וְעָמַל לְאֻמִּים יִכְשֹׁוּ". הכנענים היו "משפחות האדמה" כפשוטו, אנשים שחיהם היו קשורים מאד לעבודת האדמה. במשך מאות שנים הם עמלו להשביח את אדמת הארץ, נטעו אילנות פרי, פרדסים וכרמים, טיפחו גינות ושדות. הם לא ידעו שהם מכינים את הארץ לבני ישראל, אבל המציאות היתה שבני ישראל עמדו להיכנס לארץ יפהפיה, משובחת ומלאה כל טוב.

אנשי-הנחש מכינים את הארץ

הגמרא (שבת פ"ה) אומרת שהח"י - אחד מעמי כנען - נקראו כך מלשון "חיויא" - נחש בארמית. כמו שהנחש אוכל עפר, כמש"כ "ונחש עפר לחמו", כך גם הם היו טועמים את העפר ולפי הטעם יודעים מה כדאי להצמיח בכל מקום. יש מקומות שבהם הקרקע יותר מלוחה, ויש מקומות שיש בקרקע יותר חומצה. ולכל מקום מתאימים גידולים מסוימים; למשל - זית צריך קרקע לא מלוחה מידי, אלא קרקע עם רמת חומציות בינונית. חיטה צריכה קרקע עם רמות גבוהות של תחמוצת ברזל, שצבעה אדום-חום. החוי היו מומחים לזה, וידעו מה כדאי לגדל בכל מקום.

אם כן, בארץ כנען חיו המומחים החקלאיים הטובים בעולם, "יושבי הארץ" - שבקיאין בישובה של ארץ (הגמ' שם). כל יושביה השקיעו את כל-כולם בהשבת וייפוי הארץ. הארץ נהיתה גינת נוי אחת גדולה; כל גבעה והר היו מכוסים בטרסות ע"ג טרסות של גידולים פורחים ומצליחים. היבולים היו המשובחים ביותר בעולם. אם היינו רואים את הארץ בזמן שנכנסו אליה אבותינו, היינו נדהמים מרוב היופי, הפוריות והשפע.

סכנת הדבש והחלב

והשפע הזה, אומר הקב"ה בפרשתנו, הארץ הפורייה והמשובחת הזו, היא הסכנה האמיתית האורבת לישראל בכניסתם לארץ: "כִּי אֲבִיאֲנֹו אֶל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתֶיךָ זֵבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשַׁן וּפְנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעָבְדוּם וְנֶאֱצוּנִי וְהִפְרֹאת בְּרִיתִי" (דברים ל"א כ'). מהמלחמה אין

מה לפחד, הקב"ה הבטיח לבני ישראל שנגנצח את העמים החזקים והעצומים האלו ושלא נירא מהם. אבל השדות, הפרדסים והבתים, מסוכנים בעצמם יותר מהמלחמה עליהם.

נהרות חלב ונחלי דבש, פירות ענקיים ומשובחים, בתים מלאים כל טוב - כל אלה עלולים להיות זרעי פורענות למרידה בה'. "וְאֶכְלֶתָ וְשָׂבַעְתָּ - הִשְׁמַרְוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶּם" (דברים י"א, טו-טז). כשיש מזון לשובע, זה הזמן להישמר מפיתוי הלב.

האמת היא, שקשה לנו להבין את זה. הרי אנו ממלאים את כרסנו בכל יום, אנו אוכלים ושבעים. מה כ"כ גרוע בזה? למה אחרי שאוכלים ושבעים ודשנים, עלולים לפנות אל אלוהים אחרים? אבל הקב"ה מזהיר אותנו כאן, שאדם שבע צריך לדעת שהוא הולך על קרח דק.

עלייתן וירידתן של האומות

אם מתבוננים בהיסטוריה, רואים שזה בדיוק מה שקרה שוב ושוב. השגשוג תמיד מביא עמו אנוכיות, הירות וגאווה. רואים את התופעה בעלייתן ונפילתן של כל האומות הגדולות. בתחילה הן היו אומות עניות שהתפרנסו מן האדמה, בהדרגה הם התחילו להתפתח ולבנות ערים, שהציעו כל מיני מותרות ו"לוקסוס". יש מהן שגם התחילו לכבוש עמים אחרים, ולקחת מהם את המשאבים שלהם. ותמיד, ככל שהם התעשרו, כך הם נהיו מושחתים יותר ויותר. תמיד אחרי שהם הגיעו לפסגת הצלחתם ועושרם, הם התחילו להרקיב מבחינה מוסרית, עד שה' הביא עליהם כיליון וקבר אותם תחת הריסות ההיסטוריה.

מי שמטייל ביערות מרכז אמריקה, יצטרך לפלס את דרכו בין צמחייה עבותה שנראה כאילו שלא דרך שם אדם מעולם. אבל האמת היא שמתחת לחלק מהיערות קבורות ערים גדולות, ציוויליזציות שלמות אבדו שם. הם היו עשירים מאד, זהב התגלגל שם ברחובות כפשוטו. הם היו גם מתקדמים מאד מבחינה טכנולוגית, יחסית לזמנם. אבל הם השמינו והרקיבו, והיום צריך בולדוזרים כדי למצוא את הריסות הממלכות האדירות שלהם.

העיר בבל העתיקה הייתה הגדולה והמתקדמת בעולם. הסופרים הקדמונים קראו לה "אחת משבעת פלאי הבריאה". והיום, מי שרוצה לראות אותה צריך מעדר גדול, כי היא קבורה מתחת לחולות. מה קרה? הם נהיו עשירים ומושחתים, ואבדו מן העולם.

היכן היא יוון העתיקה? היכן רומא ומצרים? כולם נעלמו! הם עברו את שלבי העניות, שגשוג, העושר, הגאווה, ההשחתה - והכיליון. זה יקרה גם למדינות המערב של ימינו, זה כבר מתחיל לקרות. גם לרוסיה בבוא העת. סין עדיין נמצאת בשלבי עלייה והתפתחות, הם רצים להיות עשירים ומפונקים כמו האמריקנים. אבל גם הם ימצאו את עצמם באותו מקום בסוף התהליך.

התפרקותה של החברה המערבית

ארה"ב הייתה פעם בעלייה, אבל היום היא מידרדרת במהירות במדרון של כל האומות שלפניה. ברור לכל שהחברה המערבית מתפרקת מבפנים, כל הנורמות החברתיות נרמסות, ודברים שבעבר לא עלו על הדעת היום מי שמתנגד להם מושפל ומבוזה. הכל "משתגע".

ועלינו להבין מה שקורה כאן, כי זה לא במקרה. חשוב שנבין, מהו הדבר שמביא להתפרקות הנורמות החברתיות, ולהשחתה המוסרית?

עלינו להבין, שהבעיה הגדולה ביותר של "מדינות המערב" היא שיש יותר מידי שפע! אף פעם לא היה כזה שפע עצום של אוכל, מותרות ולוקסוס כמו שיש היום. ומזה נובעות כל הצרות. "השמרו לכם"

- השפע הוא סכנה גדולה! כל מדינות המערב מוצפות בשפע חומרי, וזה גורם לרשע ולרוע להשתולל ללא מעצור.

התפיסה הרווחת היא שפשע מגיע בגלל מחסור. המציאות היא שהפשע חוגג ומאידך כדי למצוא אדם רעב באמת בימינו, צריך לחפש בחורים ובסדקים, כמו בבדיקת חמץ. בוודאי שיש עניים, אבל העוני הוא יחסי. ההשחתה מגיעה מהכיוון ההפוך, מרוב שפע.

אם כולם היו צריכים לעבוד כל היום ממש רק בשביל להניח לחם על השולחן, אנשים היו מאושרים הרבה יותר! אדם היה חוזר הביתה ומוצא לחם ומרק לארוחת הערב, הוא היה מרוצה ושמח, ולא מחפש מה לעשות ועל מה להילחם, ומה לא טוב בחייו. כך היה רק לפני שניים או שלושה דורות. כשחזרתי מסלבדוקא לאמריקה, זו הייתה הפעם הראשונה שראיתי עניים שמנים... היום אין כמעט אף אחד שאין לו לחם כאוות נפשו, וגם משהו למרוח עליו. יש לנו הרבה יותר מזון ממה שאנו צריכים, הבעיה שלנו היא אכילת יתר...

וכשאין שום קושי למצוא מזון וצרכים בסיסיים, מחפשים ריגושים ואתגרים; וכשנמאס כבר מהנורמלי והמצוי, מחפשים את הלא-נורמלי והחדש.

"רדיפת האושר"

אחד המסמכים ה"נאורים" והמוערכים ביותר בהיסטוריה, הוא הכרזת העצמאות האמריקנית. שם מכריזים אבות האומה מהם אבני היסוד של המדינה החדשה שהקימו, ובמידה רבה כל עולם הערכים המערבי מושתת עליו. ואחד הדברים המפורסמים ביותר שכתובים שם הוא, שלכל בני האדם ישנה זכות שווה ל"חיים, חירות, ואושר". בזה אפשר לסכם את חייו של הגוי, "רדיפת האושר". כל החיים הם רודפים ומחפשים היכן האושר? איפה הוא? הוא כל הזמן בורח להם, צריך לרדוף אחריו כל החיים. אולי משיגים אותו מידי פעם, ואולי גם זה לא.

בל נטעה: כולנו חיים עמוק בתוך האוירה הזו. "רדיפת האושר" זה מה שרואים ברחוב, עד שלא נשאר זמן וכח ל"רדיפת השלמות". בלי לשים לב, אנו נושמים כל הזמן אוירה של "ואכל ושבע ודשן". אנו חייבים לדעת שאנו הולכים על פי תהום, והתהום הוא השפע החומרי שמציף אותנו. בואו נתבונן ונעמיק יותר בעניין.

"גאון שבעת לחם"

חז"ל אומרים (ברכות ל"ב). "אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן", אם יש לארי רק תבן לאכול ולא בשר, הוא לא נוהם ומאיים על סביבתו. "אלא מתוך קופה של בשר". אם יש לו שפע של בשר לאכול, והוא אוכל ושבע ולא חסר לו דבר, אז הוא נוהם, נהיה מסוכן. מדוע?

כשלא חסר לאדם כלום, הוא נהיה יהיר, בעל גאווה. אל תחשבו "נו, לא נורא. אז יש מספיק אוכל". זה עניין רציני מאד, סכנה אמיתית שהקב"ה מזהיר אותנו עליה פעמים רבות, בתורה ובנביאים! "הֲנֵה זֶה הָיָה עֵוֹן קֹדֶם אֲחֻתְךָ גֵּאוֹן שִׁבְעַת לֶחֶם" (יחזקאל ט"ז מ"ט). זו הייתה הבעיה של סדום! ואנו יודעים מה היה הסוף של סדום.

כבר סיפרתי לכם פעם סיפור ששלחו לי, אדם אחד שהיה נשוי לאשה כלילת המעלות, ויום אחד הוא הודיע לה שהוא רוצה לגרש אותה. מדוע? איזה פגם הוא מצא בה? שום פגם. היא פשוט לא מעניינת אותו יותר, נמאס לו. הוא רוצה משהו חדש. רשע מרושע! זהו אחד הסיפורים המזעזעים ביותר ששמעתי אי פעם. לְרַשֵׁעַ כִּזָּה מַגִּיעַ רַק מִי שִׁישׁ לֹא מִיֵּד הֶרְבֵּה בַּחַיִּים.

אדם כזה מוטב לו אם היה בכלל! כל היום היה עובד עבודת פרך ממש, ובלילה הוא היה מאושר שהוא יכול להניח את עצמותיו הדואבות על המזרן הדק. אולי אז הוא לא היה נהיה כזה בעל-גאוה. רק בגלל שהיה לו הכל, גם אשה מושלמת, הוא כבר לא נהנה משום דבר.

מי שיודע מחסור בחייו, הוא הרבה יותר קרוב לשלמות במידות. הרי עניו בוודאי שלם יותר מאשר גאוותן. לכן כל השפע שיש לנו היום הוא טרגדיה, אנחנו סובלים ממנו. אנו רחוקים הרבה יותר מן השלמות בגלל השפע הזה, ואם לא נישמר כראוי השפע הזה יוביל אותנו לכלילון, ח"ו.

"וישמן ישרון ויבעט"

שובע מביא לידי גאוה, אין כאן דרך אחרת. אדם שבטנו מלאה מסעודה דשנה, מרגיש שהוא לא זקוק לאף אחד. הוא מסתדר לבד. אפילו אם הוא יהודי, הוא מרגיש כך באיזושהי מידה גם כלפי הרבש"ע.

וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׂמֹנֶת עֲבִית כְּשֵׁית וַיִּטֹּשׁ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּגְבַּל צוֹר לְשִׁעָתוֹ (דברים ל"ב, ט"ו) וַיִּשְׁמֶן יִשְׂרָאֵל, העם הנבחר והמעולה מכל העולם, גם הוא "ויבעט". כי זה טבעו של השגשוג והשפע, הוא מביא עמו אנוכיות וגאוה. מאד קל לאדם במצב כזה לשקוע אל תוך החיים הטובים של העולם הזה, ולשכוח את בוראו. במעמקי ליבו האדם מרגיש, "מה לי עולם הבא? מספיק טוב לי כאן ועכשיו. ומי צריך קשר עם הקב"ה? אני מסתדר טוב מאד בלעדיו". רחמנא ליצלן. כך ביקש שלמה המלך בספר משלי (ל' ח-ט) "ראש נְעֹשֶׂר אֶל תִּתֵּן לִי הַטְּרִיפִי לֶחֶם חֶקֶי. פֶּן אֶשְׁבַּע וְכַחֲשֵׁי וְאֶמְרָתִי מִי הִיא" המתנות הגדולות של הקב"ה יכולים לגרום לאדם לשכוח אותו. זה מדרון חלקלק שמוכיל לרשעות ואבדון.

סלחו לי על מה שאני הולך לומר, אבל הרי תפקידנו לבקר במחנה פנימה כדי להשתפר. גם אלינו חדרה האוירה של "אכול ושתה כי מחר נמות". לכל ילד אצלנו "חייב" להיות אופניים, ונגן, ומכונית שלט-רחוק, ולא יודע איזה עוד צעצועים יקרים. כשאני הייתי ילד, לכולם היו אופניים, חוץ ממני. לי לא היו אופניים, ברוך ה', כי לא היה להוריי כסף לזה. כשרציתי לקנות לעצמי צעצוע - פטיש קטן, מחירו היה 25 סנט, ולא היה לי את הכסף. חסכתי במשך הזמן עד שהיו לי 25 סנט, וקניתי לעצמי את הפטיש, ושמחתי בו כ"כ! לא היה לנו מבחר גדול של צעצועים. השוו זאת למה שקורה היום. וישנם גם כל הממתקים והגלידות, וטיוילים ו"אירועי תרבות כשרים" למיניהם.

וממי הילדים לומדים את כל זה? מסביבתם, כמובן. הילד רואה שאבא שלו לא מסתפק, בלחם וגבינה, הוא רוצה באגט. ולא סתם באגט, אלא הוא צריך בפנים רשימה שלמה של מעדנים ותוספות, ואחרי כל זה הוא אוכל עוגת שוקולד עם קצפת לקינוח. וכמה מחשבה וכסף ומאמץ משקיעים בשיפוץ הבית ובריהיט יוקרה למיניהם, קרמיקה כזו ורצפות כאלה וכו' וכו'. ונוסעים לנופים במלונות עם "חמש ארוחות גורמה ביום", "ברים", "אטרקציות", "בהשתתפות הזמרים הדגולים" וכו'.

לפתח חטאת רובץ

אנשים לא אוהבים לשמוע דברים כאלו. אני מקבל מכתבים רבים שכתוב בהם, "למה הרב מדבר ככה נגד דברים כשרים לגמרי? הכל כשר גלאט! ויש מניינים ושיעורי תורה במלונות, הרצאות על חינוך הילדים, אפילו הבידור כשר לגמרי! איפה כתוב שדברים כאלה אסורים? אין כאן שום חטא!"

אז כבר דיברנו על כך שבטווח הארוך ההשתקעות בכל דברים אלו תגרום לנו לבעוט בתורה ובהקב"ה. אבל יש כאן נקודה נוספת: הטוענים את הטענה הזאת לא מבינים מה פירוש המושג "חטא".

כזכור, בפרשת בראשית (פ"ד פ"ז) ה' אמר לקין "לִפְתָּח חַטָּאת רֹבֵץ". מהרגע שאדם בא לעולם היצר הרע כבר מוכן להפיל אותו ברשתו. הגמ' בסוכה (נב.) מונה שבעה שמות ליצה"ר, אבל השם שבו הוא נקרא בתורה הוא "חטאת".

לעשות מצוות או ללמוד תורה אפשר פשוט לנצל את הזמן למחשבות! מחשבות של מוסר ויראת שמים ועל מה שחשוב באמת בעולם הזה. בשביל זה ניתנו לנו החיים.

וכן כתב רבנו יונה בהמשך דבריו הנ"ל (הנ"ל) "אף כי מלאו רע האנשים אשר עיקר מחשבותיהם ומעשיהם על חפצי גופם והבלי זמנם, ובסוד היראה אל תבא נפשם... ולא יתנו חלק לתורה בעסקיהם, ומקרב לבם אבד חשבון על נפשם... וכמה הם במדרגה התחתונה".

וגם נשים בכלל כל זה! אל תחשבו שאין לנשים מה לעשות, שאין להן איך לנצל את הזמן. יש כ"כ הרבה ספרים היום שהן יכולות ללמוד, שיעורים בתנ"ך, בתולדות עמינו או ביראת שמיים. הגר"א כתב לבנותיו שתלמדה ספרי מוסר. בנות ונשים יכולות גם הן להשיג גדלות ושלמות, דעת ה' והשקפות נכונות.

התיקון הכי בוער

זו הסיבה שמכל שמותיו של היצו"ר הקב"ה קורא לו בתורה דווקא בשם "חטאת", כי הדבר הגרוע ביותר שהיצר עושה הוא ה"חטא", ההפסד הגדול של בזבז החיים.

זו הטעות הרווחת כשניגשים ליום כיפור. אנו חושבים שהבעיות הכי גדולות שלנו הן העבירות; אמרנו מילה בוטה לאשה, או שכחנו לומר יעלה ויבוא. בודאי שאלה בעיות שצריך לטפל בהם וכל רגע הוא הזדמנות להתחרט עליהם ולחזור בתשובה, ובפרט ביום כיפור. אבל הבעיה הכי גדולה שלנו היא מה שיכולנו לעשות ולהשיג ולא עשינו; הזנחנו, בזבזנו, הפסדנו. ואלף ימי כיפורים ודמעות לא יחזירו לנו את ההזדמנויות שהחמצנו. התיקון לכך הוא רק לקחת את עצמנו לידיים ולעבוד!

נסיון השפע

כדי שהרווח הגדול של החיים לא יבוא לנו בקלות גדולה מידי, כדי שתהיה לנו בחירה ונוכל לקנות את שלמותנו בעצמנו, הקב"ה שם אותנו בעולם של ניסיונות. (מסילת ישרים פ"א). ואחד הניסיונות הקשים ביותר הוא ניסיון השפע, "ואכל ושבע ודשן".

לכן ה' ברא מכוניות וקרתיות, מלונות מפוארים, ומאכלים משובחים; אלו ה"בתים מלאים כל טוב" של דורנו. אפילו בשבת קודש אנשים מבטלים את הזמן, מתרווחים בכורסא וקוראים עיתונים ומגזינים "כשרים למהדרין מן המהדרין", שמלאים בפרסומים מושכים של כל מנעמי העולם ב"מבצעים חסרי תקדים". הכל כדי לנסות אותנו, לפתות אותנו להיות "חוטאים", לבזבז את זמננו וחיינו.

אחד הדברים שצומחים ומתפתחים בעולם במהירות עצומה, וזוכים להצלחה כבירה, הוא ה"בידור", "תרבות הפנאי". אתם יודעים, בלשון הקודש אין כלל מילה לדבר הזה, "בידור" היא מילה מודרנית שהומצאה בדורנו. כי אצל יהודים אין דבר כזה בידור! אין דבר כזה "שעות הפנאי"! יש אצלנו שמחה, והנאה, ועונג; אבל לא דברים שכל תכליתם היא ליצור "חוויות", לדגדג את הרגשות בדברים ריקים.

בשביל שהאדם יוכל "לעשות מעצמו משהו", הוא צריך זמן, ושכל פנוי, וישוב הדעת. ומי שעסוק ושקוע במותרות לא יהיה לו אף אחד מאלה. הוא יהיה גאה ויהיר מרוב שובע, ואין לו סיכוי להצליח בחיים באמת. הוא יוכל להיות יהודי חרדי, אפילו מאד חרדי. אבל לא להגיע להצלחה אמיתית, שהיא ניצול החיים להשגת שלמות אמיתית.

הנוחיות והמנעמים שיש לנו בחיינו מסיחים את דעתנו מהתכלית האמיתית של חיינו - השגת יראת שמיים, אמונה, דעת ה' והכרת הטוב לבו"ע. אי אפשר להתחמק מזה. יבוא יום שבו נעמוד לפני בית דין של מעלה וישאלו אותנו: "האם ניצלת את החיים כדי לבחור בטוב, כדי ללמוד ולדעת עוד ועוד

על הקב"ה, כדי להתקרב אליו? אוי ואבוי אם התשובה שלנו תהיה "לא היה לי זמן". כי לנסוע לטיולים היה לנו זמן. ולקנות בגדים יקרים היה לנו זמן. ולדבר בטלפון היה לנו זמן. וליהנות מארוחה דשנה היה לנו זמן. כל אלה דברים שהקב"ה נתן לנו, ואם נשתמש בהם נגדו נעמוד בעולם הבא מול השאלה הזאת מלאי בושה וכלימה.

"איש מחסור אוהב שמחה"

שלמה המלך אומר בספר משלי (כ"א י"ז): "איש מחסור אהב שְׂמִיחָה". נתאר לעצמנו בעל חנות, שאוהב לאכול טוב. בכל יום בשעות הצהריים הלוקחות שבאים לחנותו מוצאים דלת סגורה, ועליה שלט: "תיכף אשוב". בעל החנות הלך למסעדה הסמוכה והוא סועד את ליבו בארוחת צהריים דשנה, תוך כדי קריאת העיתון היומי מכריכה לכריכה. אחרי שעתיים הוא חוזר לחנות, אבל הלוקחות כבר אינם שם. הם הלכו לקנות אצל המתחרה שלו, שלא יוצא לאכול במסעדה, אלא אוכל כריך לארוחת הצהריים מאחורי הדלפק בחנות. "איש מחסור" - איש שיש לו מחסור, הוא מי ש"אוהב שמחה", הוא אוהב ליהנות ולשמוח ולעשות חיים". לכן הוא "איש מחסור", ההצלחה ממנו והלאה.

הדברים בודאי נכונים כפשוטן, אבל הם גם משל לענייננו. כי מי ש"אוהב שמחה", מחפש תענוגות כל הזמן, לא יכול להצליח גם בעבודת ה'. גם ברוחניות הוא יהיה "איש מחסור". ואל תזלזלו בזה, להיות "איש מחסור" ברוחניות זה איום ונורא, ביזיון עצום בעולם הבא, גם אם לא בעולם הזה.

להילחם בסכנה

והנה אי אפשר לעמוד בניסיון הזה בלי לעשות כלום, רק לשבת ולהתעלם ממנו. חייבים להקדים ולנקוט באמצעי מניעה לסכנה. למה כוונתי? הכרתי תלמיד חכם אחד מסלבודקא. שכשהגיע לאמריקה הכניס את בנותיו לבית הספר של סאטמר, "בית רחל". שאלתי אותו, "איך יכול להיות שליטאי כמוך שולח את בנותיו לחינוך חסידי?" ואני זוכר עד היום את התשובה שלו: "במקום כ"כ מלא בפיתויים כמו אמריקה, חייבים ללכת בדרך הקיצונית". דרך האמצע כבר לא בטוחה בימינו, חייבים לנקוט באמצעים קיצוניים יותר.

כדי שנוכל לעמוד מול נסיון השפע, ולא נסתנוור מהמותרות שסביבנו, כל מה שאפשר להסתדר בלעדיו, מצווה להתרגל לחיות בלעדיו. טיולים, עיתונים, בתים יפים, נברשות ושטיחים, כל מיני סוגים של אוכל. אם לא ממש צריכים אותם, בואו נסתדר בלעדיהם.

חינוך הילדים להסתפקות

החינוך לך חייב להתחיל מילדות, מוטל עלינו לדאוג לך שהילדים לא יתרגלו לקבל דברים מיותרים. אל תרגילו אותם למותרות, אל תקחו אותם לטיולים יקרים; זה הורס אותם.

הרגילו אותם ללכת בחוץ וליהנות מעולמו של הקב"ה, מהאוויר, מהצמחים. שישחקו כמה שהם רוצים בכדור וכד'. אבל לא צריך לבדר אותם עם כל מיני אירועי "תרבות" ושאר אמצעי בידור שיש היום. ילד צריך להתרגל לחיות חיים שיש בהם רק את מה שצריך. כדאי גם להרגיל אותם לחסוך כסף.

"ברוך" ו"בָּרַךְ"

היום כולנו במצב של "ואכל ושבע ודשן". והדרך היחידה שלנו להצליח, היא להכניע את עצמנו לפני הקב"ה. חייבים להודות לה' על כל סוג ומין של מזון שנמצא על השולחן. "תודה ה' על הלחם. ועל המיזון. וגם על הירקות, ועל החביתה, ועל הגבינה". ולא להסתפק בזה, אלא להודות לו גם על מה שיש במקרר, וגם על המקרר עצמו! אם יש לך מקרר בבית, אתה כבר "גביר"!

על כל השפע שעלול להרחיק אותנו מהקב"ה, צריך להודות לו. צריך להתרגל להכניע את עצמנו בפניו בגלל השפע, וכך השפע הופך להיות כלי לעבודת ה' במקום להרחיקנו ממנו.

לפי זה נבין את מה שהורו לנו חז"ל (ברכות לד:): שבתחילת תפילת שמונה עשרה כשאומרים "ברוך" צריך לכרוע עם הברכיים, ואח"כ לשחות את כל הגוף. זה לא סתם טקס. מה הקשר בין הכריעה לאמירת "ברוך"?

הפירוש הרגיל של המילה "ברוך" הוא לשון "ברכה", אבל יש בזה גם את הלשון "ויברך הגמלים", לשון ברכיים. "ברוך" פירושו, "אתה הוא מי שראוי לברכיים שיכרעו לפניו בהכנעה ובהודאה".

והגמ' ממשיכה שם ואומרת שהכהן הגדול צריך לכרוע בתחילת וסוף כל ברכה וברכה. מדוע? הטעם אינו שהכהן הגדול צדיק יותר מכל העם, אלא כי יש לו יותר על מה להודות. במקום להתגאות יותר ככל שיש לו יותר, וכמו שאנו עושים, הוא נכנע יותר! כי הוא מבין שהוא לעולם לא יצליח להשיב לה' אפילו על חלקיק קטן ממה שנתן לו.

ו"המלך", ממשיכה הגמ', "כיון שכרע שוב אינו זוקף" עד סוף התפילה. למלך יש כ"כ הרבה על מה להודות עד שהוא מרגיש ממש את חובת ההודאה כמשא כבד על כתפיו. הוא כורע כל התפילה, ואינו מסוגל להזדקף.

כל ישראל בני מלכים

והנה, אנחנו צריכים להכיר באמת, שיש לנו שפע שראוי למלכים. אנחנו שבעים ודשנים, ולכן אנחנו חייבים להיכנע בפני ה' על כל מה שהוא משפיע עלינו; לכרוע בלי אפשרות להזדקף. צריך לזכור, שגם אם נתנזר מכל המותרות שסביבנו, עדיין נחיה כמו מלכים. יש לנו הכל! רק דורות ספורים לפנינו לא היו גם למלכים מים זורמים וחשמל, מכונות וטכנולוגיה. ורק למלכים היתה אמבטיה בבית! כל השאר הלכו פעם בכמה זמן לבית המרחץ הציבורי.

סיפר לי זקן אחד לפני כמה עשרות שנים כשהייתי בעיירה קטנה באירופה, שבילדותו הוא היה מבקש מאמו עוד פרוסת לחם, והיא הייתה מסרבת: "אין לנו מספיק". על עשיר העיירה היו מספרים שהוא אוכל חלה טובלה בחלב כל ימות השבוע! אלו היו המושגים, זו כבר הייתה עשירות - שיש לו חלה וחלב כל השבוע...

לא די לעשות מצוות ולהימנע מעבירות, חייבים ללמוד להיכנע לה' מרוב אסירות תודה. ואם לא נתייחס לזה ברצינות הראויה, יבוא יום שנעמוד לפני הקב"ה והוא יתבע זאת מאיתנו: "מדוע לא נכנעת בפניי על כל מיליוני הטובות שעשיתי לך? ולא רק שלא נכנעת בגללם, אלא התגאית בגללם!" מה נענה ליום התוכחה? וכי יש דבר נורא מזה, להשתמש בטובות שה' משפיע עלינו נגדו?

ההודאה והכרת הטוב היא תקוותנו היחידה להינצל מסכנת "ואכל ושבע ודשן", מאיבוד החיים ממש. אם נודה לה' ונרגיש כל הזמן שהוא נותן לנו את זה ואנחנו משועבדים אליו בגלל זה, לא נשכח אותו ולא נפנה לו עורף. "וְשִׁמַּחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב - אֲשֶׁר יִתֵּן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ" (דברים כו, יא).

"כתבנו בספר חיים טובים"

אם נעשה כך, תהיה משמעות אמיתית לבקשתנו "כתבנו בספר חיים טובים". כי איננו מבקשים חיים טובים רק בשביל ליהנות ולהתגאות, אלא אנו מבקשים חיים מלאים בהזדמנויות להודות לקב"ה. אלה הם חיים טובים באמת, נהנים מטובו של הקב"ה בעולם, תוך כדי הודאה וכניעה לרבש"ע. אין הצלחה גדולה מזו, להשתמש בעולם הזה כהכנה לחיי העולם הבא.

שבת שלום ומבורך!

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

ברוך שאמר (המשך)

ברוך פודה ומציל - ואף מי שקלקל במעשיו ומפני זה הוציא את עצמו מכלל כל המערכה הזאת של חסד (שיפרט עד כאן), מכל מקום כאשר שב ומתחרט, אזי **פודה** הקדוש ברוך הוא אותו מהצרה שהביא על עצמו בעולם הזה, וגם **מציל** אותו מדינה של גיהנום.

ובהשלמת כל פרטי חסדי הבורא יתברך הוסיף זאת; כי אף בבנין המתוקן ביותר, לפעמים בא אדם טיפש ומשתמש בו שלא כהוגן, כמו מי שהולך בלי לשים לב ומכה את ראשו בדלת. ואף שהדלת היא תיקון טוב ורב התועלת לבנין, אבל לשוטים היא נהפכת לרועץ. כן יש אנשים שמפני חטאיהם סובלים בעולם הזה צער וסכנת עונש מוות ואף את יסורי הגיהנום, ועצם הידיעה הזאת היה עלול למעט מהרגשת הכרת הטוב של האדם על הבריאה המתוקנת. לכן הוסיף כי הוא יתברך גם **פודה ומציל**, ולכן יש **לברך** ולהכיר טוב לבורא גם עבור זה שפודה ממוות מי שנתחייב בה, **ומציל**.

ברוך שמו - "שם" הוא מלשון "שמע", כי אין צורך להשתמש בשם כשהמדובר נמצא אלא כשאחרים מדברים עליו, שאז הם מדברים אודות מה **ששמעו** אודותיו (דהיינו שמו או תואריו, כגון: "הבוה", "החכם", "האומן" וכדומה). והנה אין ביכולתנו לברך אותו יתברך בעצמותו, כי אי-אפשר לנו להכיר את עצמותו יתברך, "כי לא יראני האדם וחי" (שמות לג, כ). על כן אנו מברכים את **שמו** יתברך, כלומר את שמועתו של הקדוש ברוך הוא - מה **ששמענו** עודותיו יתברך כגון חכמתו, כוחו, וחסדו הניכרים בכל הבריאה, וכן מעשיו ונפלאותיו הניכרים והנשמעים.

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

האם הורים צריכים לשבח את ילדיהם או לבקר אותם, או שניהם?

תשובה:

התשובה, כמובן, היא - שניהם. הורים צריכים להיות נדיבים מאד בתשבחות ומחמאות כשהילד מתנהג כשורה. אגב, לא רק עם ילדים: גם עם שכנים ועם סתם אנשים, כדאי מאד להיות נדיבים בדברי שבח. אנשים אוהבים מחמאות, והן מעודדות אותם להמשיך ולעשות עוד דברים טובים.

עם זאת, הורים צריכים גם לבקר את ילדיהם לעתים תכופות. אין אף אדם שיודע מעצמו מה טוב ומה רע, חייבים ללמד אותם. בעבר היו יכולים לבקר יותר, היום צריך קצת "לעטוף" את הביקורת ולרכך אותה.

גם מבוגרים זקוקים לביקורת כל הזמן. בלעדיה אנו "גולשים" אחורה כל הזמן. ומי שחושב שהוא יכול לחיות בלי לשמוע ביקורת, צריך לדעת שהוא נקרא "לץ". "לא יאהב לץ הוכח לו אֵל חֲכָמִים לא ילך", אומר שלמה המלך במשלי (ט"ו, י"ב).

אנשים שבאים לכאן פעם אחת, שומעים משהו שלא מצא חן בעיניהם, ולא חוזרים יותר - זה סימן שהם לא רוצים להשתפר. הם רק רוצים שילטפו אותם ויאמרו להם כמה שהם טובים.

אבל מי שבא לכאן כדי להשתפר ולהיות טוב יותר, מחכה לשמוע דברים שיציביו לו מה הוא צריך לשנות. הם מחכים לביקורת, ושמחים כשהם זוכים לשמוע אותה.

לסיכום, הורים צריכים לשבח תמיד, וגם לבקר תכופות, את ילדיהם. כמובן שהכל תלוי בילד ובנסיבות, אבל העיקר הוא שיהיה לילד תמיד תמריץ להשתפר.

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות 072.222.3383